

"הקהל את העם" – דף לימוד מקורות ליום הזיכרון לרצח רוח"מ יצחק רבין תשפ"ג

רצח ראש הממשלה יצחק רבין והשבר שהגיע בעקבותיו העלה לדיון הציבורי את שאלת ההסכמיות ויכולת הישיבה יחד לשולחן הדיונים בחברה הישראלית.

האם ישנם ערכים משותפים עליהם יכולה החברה הישראלית על כלל גווניה להסכים כבסיס לדיון משותף?

האם ניתן לקיים שיח משותף מתוך הבנה שכל אחד מהצדדים צריך לפנות מעצמו על מנת לשמוע ולהבין את הצד השני?

מתוך עיון בסוגיית מצוות 'הקהל' ננסה לקבל נקודת מבט לדיון בשאלות אלו.

דברים ל"א, י"ג

"מִקֵּץ שִׁבְעַת שָׁנִים, בְּמַעַד שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה, בַּחַג הַסִּכּוֹת. בְּבוֹא כָל-יִשְׂרָאֵל לִרְאוֹת אֶת-פָּנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בְּמִקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר, תִּקְרָא אֶת-הַתּוֹרָה הַזֹּאת נֹגֵד כָּל-יִשְׂרָאֵל בְּאָזְנֵיהֶם. הַקְהֵל אֶת-הָעָם, הָאֲנָשִׁים וְהַנְּשִׁים וְהַטָּף וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ, לְמַעַן יִשְׁמְעוּ וְלִמְעַן יִלְמְדוּ וַיִּרְאוּ אֶת-ה' אֱלֹהֵיכֶם וְשָׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת אֶת-כָּל-דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת. וּבְנִיהֶם אֲשֶׁר לֹא-יָדְעוּ יִשְׁמְעוּ וְלִמְדוּ, לִירְאֵה אֶת-ה' אֱלֹהֵיכֶם כָּל-הַיָּמִים אֲשֶׁר אַתֶּם חַיִּים עַל-הָאָדָמָה אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים אֶת-הַיַּרְדֵּן שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ".

לפי הפסוקים, מהן מטרותיה של מצוות השמיטה?

השמיטה היובל ומצות הקהל במשנת הרב עוזיאל, עמ' 26

"במושג התקהלות יש שתי הוראות: א. התקהלות מקומית, או כוונת של מספר אנשים שמאוחדים בענינים וכוונתם להשלמת צרכים ידועים בחייהם הקבוציים או הלאומיים... שהוראתו היא: התקהלות לכוון פעולה מסויימת ומשותפת. ב. הוראה השנייה: התקהלות נפשית לנקודה מחשבת אידיאלית משותפת לכולם. במובן זה נקרא עם ישראל 'הקהל' סתם. ונקרא קבוצי ישראל בארצות מגוריהם, או אפילו בארץ ישראל, בשם 'קהל קדוש' או 'קהלות קודש'. באשר שכל קהל בפני עצמו וכלן יחד הם קהלה אחת, שיונקת מציאותן וקיומן מאותם הענינים המחשביים שמקהילים את כולם לקהל אחד".

לפי הרב עוזיאל, מהן שתי האפשרויות של ציבור להתכנס יחד?

דף לימוד מקורות

אורות, אורות ישראל ו, ז'

"אין המדינה האושר העליון של האדם. זה ניתן להאמר במדינה רגילה, שאינה עולה לערך יותר גדול מחברת אחריות גדולה, שנשארו המוני האידיאות, שהן עטרת החיים של האנושיות, מרחפים ממעל לה, ואינם נוגעים בה. מה שאין כן מדינה שהיא ביסודה אידיאלית, שחקוק בהויתה תוכן האידיאלי היותר עליון שהוא באמת האושר היותר גדול של היחיד"

הגרי"ד סולובייצ'יק, איש האמונה הבודד

"ברית-גורל- מהי? הגורל מציין בחיי-האומה, כמו בחיי-היחיד, קיום מאונס. כורח מוזר מלכד את הפרטים לכלל אחד. היחיד כפוף ומשועבד בעל כרחו למציאות הלאומית-הגורלית, ואי אפשר לו להשתמט ממנה ולהבלע במציאות אחרת חוצה לה... ברית-ייעוד - מהי? הייעוד מציין בחיי-האומה - כמו בחיי היחיד - קיום מדעת שהאומה בחרה בו ברצונה החפשי ושב היא מוצאת את הריאליזציה המלאה של הווייתה ההיסטורית... האומה מעורה בתוך היעוד בשל כיסופיה לקיום משוכלל מלא- ענין וכיוון. היעוד הוא המעין המפכה של ההתעלות היחודית של האומה והזרם הבלתי-פוסק של ההשראה העליונה שאינה נדעכת.."

פנים יפות ויקרא י"ט, ב'

"שורש כנסת-ישראל הוא אחדות, כמו שנאמר ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ... ולכן קרא משה רבינו ליום מתן-תורה יום הקהל כי בעת מתן-תורה, שכלל הקב"ה כל התורה כולה בעשרת-הדברות, לא היו יכולים לקבל שורש הדברים, עד שנקהלו כולם באחדות"

מה כוחה של התקהלות משותפת?

מתוך מכתב שכתב דוד בן גוריון [נתן ינאי, "התפיסה הממלכתית של בן גוריון"]

"שום סכנה חיצונית, אפילו האיומה ביותר, איננה מפחידה אותי, אבל מחרידה אותי הסכנה הפנימית - סכנת עיוורוננו הפוליטי. קלות הראש שבה אנו מתייחסים לסכנות האורבות לנו, הנאיביות שבה אנו פותרים שאלות מסובכות... חוסר הכישרון להבין את השני ולהעריך את קשייו, וחוסר כשרוננו לפעול יחד כחטיבה אחת שבה כופף יחיד את רצונו לרצון הרוב ומבטל דעתו מפני דעת הרבים. [...] אמנם לא נשמדנו מעל פני האדמה כעמים אחרים, אבל לא החזקנו את עצמאותנו במולדת, לא הצלנו את מדינתנו. הפעם שומה עלינו לא לקיים מדינה אלא להקים אותה; וזוהי מלאכה פוליטית הרבה יותר קשה, ואינני רואה שיודעים אנו את המלאכה הזאת.

איזו סוג של התקהלות מבקש מאיתנו דוד בן גוריון?